

УДК 330.366:658.016

СТРАТЕГІЧНА СТІЙКІСТЬ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА: ФАКТОРИ ВПЛИВУ**О. І. Маслак, І. В. Коробкова, С. В. Дідур**

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, 39600, Україна. E-mail: ilosya88@mail.ru

Визначено фактори впливу на стратегічну стійкість машинобудівного підприємства. Запропоновано використовувати показник кореляції як ідентифікатор впливу на кінцевий результат, здійснено оцінку впливу визначених факторів на показник стратегічної стійкості машинобудівного підприємства. На основі коефіцієнта кореляції визначено найбільш суттєві фактори впливу на її рівень. З метою підтвердження вірогідності обраних факторів впливу на стратегічну стійкість запропоновано застосовувати шкалу достовірної суттєвості.

Ключові слова: стратегічна стійкість підприємства, фактори впливу, кореляційний аналіз, коефіцієнт кореляції, індикатори стратегічної стійкості.

СТРАТЕГИЧЕСКАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНОГО ПРЕДПРИЯТИЯ: ФАКТОРЫ ВЛИЯНИЯ**О. И. Маслак, И. В. Коробкова, С. В. Дидур**

Кременчугский национальный университет имени Михаила Остроградского

ул. Первомайская, 20, г. Кременчуг, 39600, Украина. E-mail: ilosya88@mail.ru

Определены факторы влияния на стратегическую устойчивость машиностроительного предприятия. Предложено использовать показатель корреляции как идентификатор влияния на конечный результат, осуществлена оценка влияния определенных факторов на показатель стратегической устойчивости машиностроительного предприятия. На основе коэффициента корреляции определены наиболее существенные факторы влияния на ее уровень. С целью подтверждения весомости избранных факторов влияния на стратегическую устойчивость предложено применять шкалу истинной существенности.

Ключевые слова: стратегическая устойчивость предприятия, факторы влияния, корреляционный анализ, коэффициент корреляции, показатели стратегической устойчивости.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. Стратегічна стійкість підприємства є запорукою ефективного розвитку підприємства, саме тому забезпечення її належного рівня є першочерговим завданням для суб'єкта господарювання.

Для забезпечення стратегічної стійкості машинобудівного підприємства необхідно визначити та оцінити рівень факторів впливу на стратегічну стійкість суб'єкта.

Взагалі питання стратегічної стійкості та її забезпечення в наш час є досить актуальним, так значний внесок в дослідження даної проблеми зробили вітчизняні вчені: О. С. Дуброва [2], С. П. Бараненко [5], А. В. Брусова, Г. А. Мошонько [4], А. І. Зуба, А. П. Кучерявий, М. І. Семененко та ін. Зусиллями дослідників визначено основні теоретико-методичні аспекти стратегічної стійкості, запропоновано безліч способів оцінки та розроблено орієнтири щодо її забезпечення.

В роботах зарубіжних вчених, а саме Е. Лорбертона, П. Вертона та Е. Алтейна здійснено спробу систематизації основних чинників ефективного розвитку підприємства та забезпечення на їх основі належного рівня стратегічної стійкості. Проте незважаючи на численні дослідження, поза увагою залишається питання факторів впливу на рівень стратегічної стійкості машинобудівного підприємства, що є важливим аспектом на шляху забезпечення її належного рівня.

В таких умовах виникає необхідність визначення системи факторів, які мають найбільший вплив на рівень стратегічної стійкості.

Враховуючи теоретичний та практичний аспект оцінки стратегічної стійкості машинобудівного підприємства [2–6] під факторами впливу пропонуємо розуміти абсолютні показники діяльності суб'єкта.

Метою дослідження є визначення сили впливу абсолютних показників діяльності машинобудівного підприємства на рівень його стратегічної стійкості як основи для прийняття ефективних управлінських рішень та забезпечення належного рівня стійкості в перспективі.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ. Для забезпечення належного рівня стійкості на перспективу, в умовах динамічного ринкового середовища першочерговим завданням виступає ідентифікація факторів, які і мають визначальний вплив. Беручи до уваги масштаб та потужність машинобудівних підприємств, ми пропонуємо здійснити апробацію практичних результатів дослідження на базі ПАТ «КВБЗ» (ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» (ПАТ «КВБЗ»)).

Як раніше зазначалося, під факторами впливу на рівень стійкості ПАТ «КВБЗ» будемо розглядати абсолютні значення виробничо-господарської діяльності, отримані на основі моніторингу фінансової звітності суб'єкта господарювання.

Дослідження стратегічної стійкості з точки зору головного результуючого показника [3, с. 66–69] дало змогу сформуванню наступної системи факторів впливу за даними річної фінансової звітності (табл. 1).

Визначені в таблиці 1 фактори впливу на рівень стратегічної стійкості складаються з основних

абсолютних показників діяльності підприємства, які є фундаментальною основою для забезпечення стратегічної стійкості суб'єкта на перспективу.

Таблиця 1 – Система факторів впливу на рівень стратегічної стійкості машинобудівного підприємства (на основі абсолютних показників виробничо-господарської діяльності)

Показник	Позначення	Сутність для стратегічної стійкості
Чистий прибуток	ЧП	Результуючий показник виробничо-господарської діяльності
Чистий дохід	ЧД	Визначник реалізації суб'єкта
Кредиторська заборгованість	Кз	Індикатор безперервних господарських операцій
Довгострокова дебіторська заборгованість	Ддз	Кількісний результат кредитної політики суб'єкта
Необоротні активи	НА	Основний капітал, що визначає рівень економічної вигоди
Оборотні активи	ОА	Основа для забезпечення процесу виробництва
Власний капітал	ВК	Запас фінансових ресурсів
Операційні витрати	ОпВ	Абсолютна сума витрат, що є необхідною для забезпечення ефективної діяльності
Поточні зобов'язання	ПЗ	Індикатор поточної діяльності
Довгострокові зобов'язання	ДЗ	Визначник перспективного стану діяльності
Основні засоби	ОЗ	Основа для забезпечення діяльності підприємства на всіх етапах життєвого циклу
Чисельність працівників	Чп	Частка трудового потенціалу

Для визначення впливу абсолютних показників на рівень стійкості ми пропонуємо застосовувати коефіцієнт кореляції Спірмена (R). Коефіцієнт кореляції (R) є непараметричною мірою

статистичної залежності між двома змінними. Він оцінює відношення між двома змінними за допомогою монотонної функції. Чим ближче значення R до ± 1 , тим тісніший зв'язок. Знак «+» вказує на прямий зв'язок, а знак «-» на зворотний зв'язок. За умови, коли $R = 0$, зв'язок відсутній [1, с. 28].

Визначення кореляційної залежності між абсолютними показниками ПАТ «КВБЗ» та рівнем його стратегічної стійкості (ССП) пропонуємо використовувати на основі пакету аналізу Microsoft Excel «Аналіз даних – Кореляція», де вхідний інтервал представимо даними фінансової звітності ПАТ «КВБЗ» за період 2010-2013 рр. (табл. 2).

Таблиця 2 – Вихідні дані для обчислення впливу абсолютних показників на рівень стратегічної стійкості ПАТ «КВБЗ»

Показник, тис. грн.	Роки			
	2010	2011	2012	2013
ЧП	298624	638542	782232	339377
ЧД	4368956	6236143	7216141	3769154
Кз	32073	56329	94466	920428
Ддз	0	0	0	0
НА	539078	723040	892645	1419916
ОА	1481597	2294535	3014909	2928829
ВК	1501126	2181435	2828187	2769053
ОпВ	3757221	5529346	6484544	3434677
ПЗ	493696	603947	859047	821270
ДЗ	0	0	0	0
ОЗ	324862	610794	657468	694296
Чп	7128	8030	8450	8508
ССП*, од	18,41	19,95	20,84	21,1

* Дані оцінки рівня стратегічної стійкості за джерелом [3, с. 72].

Узагальнюючі результати кореляційно-регресійного аналізу впливу абсолютних показників на рівень стратегічної стійкості наведено на рис. 1.

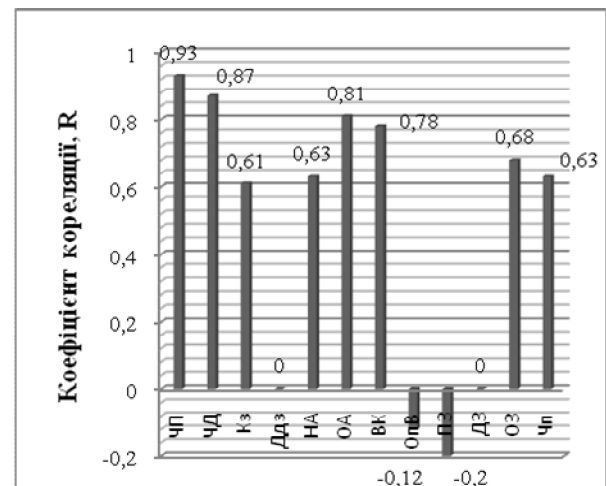

Рисунок 1 – Кореляційно-регресійна залежність рівня стратегічної стійкості від абсолютних показників ПАТ «КВБЗ»

За даними рисунку 1 можна зробити висновок, що всі абсолютні показники, окрім операційних витрат та поточних зобов'язань мають прямий вплив на рівень стратегічної стійкості. Крім того слід зазначити, що зв'язок із довгостроковою дебіторською заборгованістю та поточними зобов'язаннями відсутній.

З огляду на отримані дані кореляційно-регресійного аналізу, виникає необхідність визначення вірогідності обраних факторів, що власне і буде підтвердженням адекватності проведеного дослідження.

Як індикатор підтвердження суттєвості запропонованого способу визначення зв'язку між стратегічною стійкістю та факторами впливу в якості абсолютних показників ми пропонуємо застосовувати на практиці наступну шкалу (таблиця 3).

Таблиця 3 – Шкала достовірної суттєвості впливу відібраних показників на рівень стратегічної стійкості

Коефіцієнт кореляції, R	Ознака суттєвості
0,00	Відсутність зв'язку
0,1–0,3	Слабкий зв'язок
0,31–0,61	Значний зв'язок
0,62–0,92	Сильний зв'язок
0,93–1,00	Абсолютно-суттєвий

Таким чином, наведена в таблиці 3 шкала визначення суттєвості дає змогу інтерпретувати отримані результати дослідження ПАТ «КВБЗ» наступним чином:

- наявність абсолютно-суттєвого зв'язку стратегічної стійкості ПАТ «КВБЗ» спостерігаємо з чистим прибутком +0,93, що вказує на прямо пропорційну залежність рівня стійкості від даного показника;
- значний зв'язок стратегічна стійкість має з показником кредиторської заборгованості +0,61, знак «+» свідчить про пряму залежність;
- сильний зв'язок суттєвості стратегічної стійкості маємо з показником чистого доходу +0,87, необоротними активами +0,63, оборотними активами +0,81, власним капіталом +0,78, основними засобами +0,68 та чисельністю персоналу +0,63;
- відсутність зв'язку стратегічної стійкості спостерігаємо з довгостроковою дебіторською заборгованістю та довгостроковими зобов'язаннями;
- за шкалою суттєвості маємо змогу також визначити обернену пропорційну залежність та слабкий зв'язок суттєвості стратегічної стійкості і операційних витрат -0,1 та поточних зобов'язань -0,2.

Таким чином, отримані результати кореляційно-регресійного аналізу вказують на наявність зв'язку між стратегічною стійкістю практично з усіма обраними чинниками впливу, що, в свою чергу, підтверджує адекватність проведеного дослідження. Тим самим, обернено пропорційний

зв'язок операційних витрат та поточних зобов'язань підтверджує суттєвість запропонованого аналізу. Водночас обернена залежність констатує факт, що при прийнятті рішення щодо збільшення поточних зобов'язань керівництву ПАТ «КВБЗ» слід звернути увагу, що кожний 1% їх збільшення спричинить зменшення рівня стійкості на 0,2 одиниці.

ВИСНОВКИ. Сучасні умови розвитку економіки встановлюють досить жорсткі рамки для функціонування промислових підприємств, винятком не стала і машинобудівна галузь. В таких умовах господарювання особливо необхідним є забезпечення стабільного функціонування не лише в поточному періоді, але й на перспективу. Саме тому, в останній час питанню стратегічної стійкості приділено чимало уваги як на теоретичному, так і практичному рівні. В заданих умовах функціонування основним завданням стратегічної стійкості є забезпечення максимально ефективної діяльності в поточному періоді та формування потенціалу для розвитку на перспективу.

Рівень стратегічної стійкості, як і будь-який економічний показник залежить не лише від зовнішніх умов, велике значення має і система управління, що в умовах нестабільності та ризику потребує прийняття ефективних управлінських рішень. Саме тому, визначення факторного впливу та формування шкали суттєвості зв'язку між стійкістю та абсолютними показниками дасть змогу приймати обґрунтовані рішення, визначити подальші перспективи.

Запропонований аналіз визначення суттєвості стратегічної стійкості та абсолютних показників може бути використаний як для роботи самого підприємства, так і посередників, з метою залучення інвесторів, налагодження більш ефективних комунікацій з постачальниками тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Астахов В. М. Теорія ймовірностей і математична статистика : навчальний посібник / В. М. Астахов, Г. С. Буланов, В. О. Паламарчук. – Краматорськ : ДДМА, 2009. – 64 с.
2. Дуброва О.С. Стратегічна стійкість підприємства:складові та напрями її забезпечення / О.С. Дуброва // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 1. – С. 15–19.
3. Маслак О.И. Модель оценки уровня стратегической устойчивости промышленного предприятия / О.И. Маслак, И.В. Мовчан // Современный научный вестник. – № 27 (233). – 2014. – С. 66–76.
4. Мохонько Г. А. Вплив нестабільного ринкового середовища на стратегічну стійкість підприємств видавничо-поліграфічної галузі / Г. А. Мохонько // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 20. – С. 49–53.
5. Стратегическая устойчивость предприятия / С. П. Бараненко, В. В. Шеметов. – М.: ЗАО «Центр-полиграф», 2004. – 493 с.

6. Шутяк Ю. В. Деякі аспекти діагностики економічної безпеки підприємства / Ю. В. Шутяк // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. – 2007. – № 3, т. 2. – С. 214–216.

7. Maslak O. The estimation of innovative potential of Ukraine / O. Maslak, D. Kozhushko // Вісник Кременчуцького національного університету. Серія «Економічні науки». – 2014. – №1 (3). – С. 9–18.

8. Безручко О. О. Особливості управління економічним потенціалом підприємства в умовах мінливого зовнішнього середовища / О. О. Безручко // Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. Серія «Економічні науки». – 2014. – №1/2014 (3). – С. 96–107.

STRATEGIC STABILITY OF MACHINE-BUILDING ENTERPRISE: FACTORS OF INFLUENCE

O. Maslak, I. Korobkova, S. Didur

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

vul. Pershotravneva, 20, Kremenchuk, 39600, Ukraine. E-mail: ilosya88@mail.ru

The factors of influence on strategic stability of machine-building enterprise are determined. It offers to use the index of correlation as identifier of influence on end-point. The estimation of influence of certain factors is carried out on the index of strategic stability of machine-building enterprise. On the basis of index of correlation the most substantial factors of influence are determined on strategic stability of enterprise. With the aim of validation of select factors of influence on strategic stability it offers to apply the scale of realy importance.

Key words: strategic stability of enterprise, factors of influence, cross-correlation analysis, coefficient of correlation, indexes of strategic stability.

REFERENCES

1. Astakhov, V. (2009), *Teoriya imovirnosti i matematychna statystyka: navchalnyi posibnyk* [Theory of chances and mathematical statistics], Kramatorsk, Ukraine.

2. Dubrova, O.S. (2010), “Strategic stability of the enterprise: components and trends of its software” *Visnyk Khmelnytskogo natsionalnogo universitetu*, no. 1, pp. 15–19.

3. Maslak, O., Movchan, I. (2014), “Model of estimation of level of strategic stability of industrial enterprise”, *Sovremeniyy naychnyy vestnik*, no. 27 (233). pp. 66–76.

4. Mohonko, G.A. (2009), “Effect of changing market environment for strategic stability enterprises publishing and printing industry” *Investitsii: praktika ta dosvid*, no. 20, pp. 49–53.

5. Baranenko, S.P. (2004), *Strategicheskaya ustoichivost predpriyayiya* [Strategic Stability of Enterprises].: ZAO Tsentrpoligraf, Moscow, Russia.

6. Shutyak, Y.V. (2007) “Some aspects of diagnostics of economic security pidpriemstva” *Transactions of Khmelnytsky National University: Economic sciences*, vol. 2, no. 3, pp. 214–216.

7. Maslak, O., Kozhushko, D. (2014), “The estimation of innovative potential of Ukraine”, *Transactions of Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University*. Series «Economic Sciences», no. 1 (3), pp. 9–18.

8. Bezruchko, O.O. (2014) “The features of the management enterprise’s economic potential in the changing conditions of external environment”, *Transactions of Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University*. Series «Economic Sciences», no. 1 (3), pp. 96–107.

Стаття надійшла 19.11.2014